

נבי אלדור

פסטיבל מונפלייה:

הגוף השקוף, הגופחפיץ,

הגוף הממשי,

הגוף המדומה

SEVENDÉ

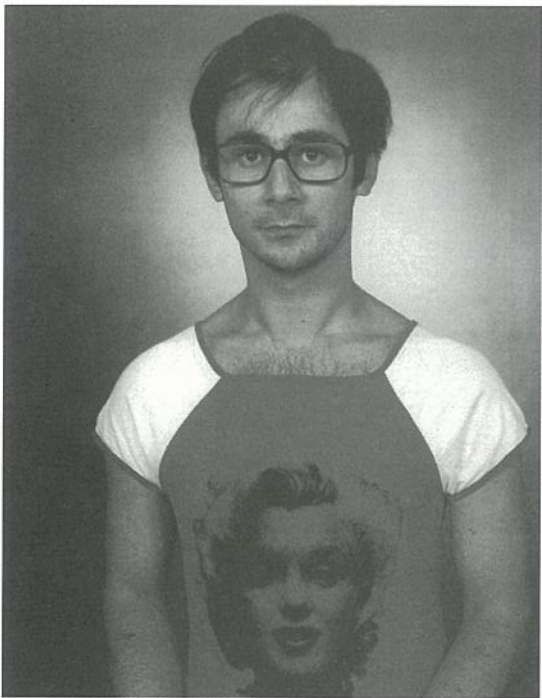
יש אלמנט של פורנוגרפיה בעצם העיסוק בגוף האומלל, ניתוקו ממי שמאכלס אותו. הדבר הבא יהיה, בתוקף הרדוקציה ושבירת ההקשרים תלויי-התרבות, שיביאו מתים לבמה

הקודמות של ואנדהקייבוס - לבנים מתעופפות, רקדנים באקרובטיקה עוצרת נשימה, יש עתה הסתכנות רגשית. הסרטים מעבים את יסוד האגדה, ומאפשרים התייחסות נוספת לחלל (התפאורה בסרט היא דמיונית, והמצלמה "צונחת" דרך קומות בנין ומתעכבת בתוך נפחים מוזרים, דמויי חלום. הרקדנים מתבטאים כשחקנים. גבולות המחול נפרצים).

פיליפ דה קופלה (Philippe Decoufle) עם "טריטון" משתעשע כבן אלים בתפיסת המציאות, בתנועה שהיא סוג של אשליה, אם אמיתית ואם אופטית. קרוב לעולם של קרקס, הוא לעולם אינו מאבד את החמלה האנושית למראה ניסיונות האכזב ההרואיים לעבור את גבולות הגוף. מכוונת ומראות מאפשרות את הנצחיות הזו, את ההמראה למקומות שמעבר לזמן ולמקום. הוא מרבה להשתמש בהקרנות הפוכות של הנעשה על הבמה. הפוך מבחינת חץ הזמן או פשוטו כמשמעו, היפוך הדמות, הכפלתה וחילוקה. הרקדן, כמי שמביט דרך

ז'אן פול מונטאנארי (Jean Paul Montanari) יש כישרון נדיר להגדיר ולנסח מצבי תרבות, וכך ליצור נושאים שסביבם מתרכזו פסטיבל המחול, כאשר עצם ההגדרה מאפשרת בחינה מחדש של היבטים הנבלעים בדרך-כלל בתוך העשייה. הפעם היה הנושא ה"אימאג'י" והמחול. הניסיון לתרגם אימאג'י לעברית אינו עולה יפה - "דימוי" הוא מופשט מדי; "דמות" - אינו מדויק. הכוונה אם כך היא לאותו דימוי שקוף המוקרן על מסך או וידיאו. אלה יכולים להיות קטעי וידיאו וקולנוע כחלק מן העבודה הכוריאוגרפית, או אפילו סרטים שאין קשר בינם לבין היצירה אך הם נבחרו על-ידי היוצרים ומאפשרים תמיהה על קשר אפשרי בין עולמו הרוחני והעדפתי של כוריאוגרף מסוים לבין הקולנוע האהוב עליו.

ויים וינדקייבוס (Wim Vandekybus) מופיע באולם האופרה הישן של מונפליה. אולם מפואר מן המאה ה-19, עם גרם מדרגות מלכותי, מלאכים מוזאיקים ודיאנה האלה צדה איל מעל ראשי הקהל בכפה המעוגלת, המצוירת. כיסאות הקטיפה האדומים חורקים והחום המחניק מסיר כל אשליה של אלגנטיות וריחוק מן העולם הממשי. מה שמתרחש על הבמה מחזק עוד יותר את ההרגשה של קיום עכשווי, על-אף שיש בו אלמנטים של אגדה. על הבמה הריקה יושב איש שמנמן ומחכה. רקדנים בשולי הבמה הגדולה והריקה בועטים ברגליהם. נדמה לרגע שזה ביטוי לאלימות והבטן מתכווצת, מתכוננת לבאות, אך לא, אלה בעיטות סוסים וצניפות והסוסים - אנשים ברגישות ומין עצבנות סוסית ממשכים לבעוט ולפעמים לדחור. זו ההתחלה של מופע ארוך ומיוחד, שיכול לשמש ליותר מערב מחול אחד.

להקת ג'רום בל ב"חולצתיות" Jerome Bel Dance Company in "Shirtologie"

עדשה מגדילה או מנציחה, כמי שגודלו ה"טבעי", שגם הוא יחסי, נותר טבעי רק ביחסו לרוח האנושית, להומור ולסליחה. כך עושה גם ג'וזפה מונטאלבו (Jose Montalbo) עם ההקרנות העליזות שלו המכפילות את

זהו סיפור על תשוקה שאין לה מענה ("למרות הרצונות, המשאלות") של עשרה גברים על במה חשופה. קודם הם סוסים בועטים ואחר-כך הם ילדים בוכיים, צועקים, מרביצים. איש עירום למחצה עולה על הבמה עם כרית הכרית מתפוצצת והנוצות מתעופפות, והגבר בוכה וצורח ללא נחם. לבסוף הוא נותר לבד, מצונף על הרצפה כמו תינוק. הרקדנים חוזרים בחצאיות ארוכות, ואחד מהם מצליח להלביש את ה"תינוק". מוקרן סרט, כמו אגדה על ארץ רחוקה שבה יש איש שמוכר את המילים האחרונות של כל אחד, את צעקתו או את הבכי שלו, ואיש המילים האחרונות מבצע את הבקשה האחרונה הזו, את תמצית החמצה. יש במחול גם הקרנה של סרט שבו המלך הוא שליט גרוטסקי של דמויות עבדים, שהם בעצם הרקדנים שעל הבמה. הסרט, המבוסס על סיפור קצר של קורטאזאר (Julio Cortazar) מזכיר דימויים ימי ביניימיים, את גויה, מין חיבור של אכזריות ופגיעות. קשה לדבר על "ריקוד" כי אלה לא ריקודים במובן הנקי של המלה, אלא זו מין התרחשות לא מלוטשת בכוונה, קבוצת גברים החושפת כאב ופחד. בסוף הם נרדמים על הבמה, כמו ילדים מותשים באמצע המשחק. במקום ההסתכנות הפיזית שראינו בעבודות

מראה הבמה ומאפשרות הטעיה אופטית והתגברות, לפחות למראית עין, על מגבלות משיכת האדמה. דמויותיו מרחפות באוויר, והמסגרת המוכרת של הבמה, שגם היא מוקרנת, מעצימה את התענוג של האשליה. שני הכוריאוגרפים האחרונים גם ביקרו בארץ.

לה ריבו (La Ribot) ביקרה גם ב"במה" בירושלים, אך עבודתיה אינן מוכרות לקהל הרחב. לה ריבו, ממוצא ספרדי החיה בלונדון, ששמה בתעודת הזהות הוא מריה ריבו, יוצרת מאז 1993 "קטעים מיוחדים" - הם מתייחדים בכך שהם ניתנים לקנייה, כמו חפץ אמנות אחר, ושייכים כביכול לקונים, אנשים פרטיים או תיאטראות. שם הבעלים מופיע ליד שם היצירה, ולקונה ניתן סרט וידיאו מקורי של הקטע "שלו". לה ריבו היא יוצרת העוסקת בגוף כחפץ שאפשר לעטרו, להלבישו ולהפשיטו, לחבר אליו חפצים אחרים והיא עושה זאת כיד הדמיון הטובה עליה, במקוריות ובביטחון. עירומה כביום היוולדה, שעה ושעה הערוה שלה צבועים אדום לוהט: היא מצלמת לעצמה את ה"עירום" בפולרויד, ומדביקה את הצילומים הצבעוניים על המקומות התואמים. זהו מיצג מעולה, נבון ומלא הומור, ומעורר למחשבה על ה"גוף" ועל ייצוגו בתרבות המשוכפלת - הגוף החד-פעמי, שעירומו חסר משמעות, והמניפולציה שלו על-ידי צילומו, שיכפולו, וכו'. היא מתקפלת בתוך כיסא מתקפל, לובשת קולב ששמלה תלויה עליו, צובעת את גופה, וכותבת כותרות על בלוק התלוי על צווארה. היא שרה ומשוחחת. היא מצחיקה, ובניגוד למופעים אחרים מן הסוג הזה, אינה מביכה. היא מצליחה להישאר מנוכרת ומשועשעת מן הדברים המוזרים הקורים לגופה - שאותו היא מאכלסת מתוך קבלת הדין ועם די חירות כדי לנסות ולבדוק את מהות השינויים והחיבורים שה"חפץ" הזה מאפשר.

גירום בל (Jerome Bel) הוא הנביא החדש של "הגוף", אהוב הצרפתים. הופעותיו בסטודיו של "מרכז המחול" של מונפליה היו מכורות מראש, בקושי אפשר היה למצוא מקום על המדרגות. אחרי קריירה עשירה של רקדן עם גדולי הכוריאוגרפים הצרפתים, הוא החליט להתחיל "מנקודה אפס של הספרות" וחוקר את הגוף כחומר, אפילו לא כחפץ. בדברי ההסבר המלווים את המופע אומר בל - "רציתי להימנע משני דברים - הגוף האירוטי והגוף השרירי המושלם, הגוף כלוחם. סקס

וכוח: בתרבות שלנו, לא רק במחול, מסמלים את שני הייצוגים השולטים של הגוף. ואני בוחן את הגוף, הכלי העיקרי של המחול, בצורה המאיינת את הסימונים הרגילים". על הבמה עולים ארבעה אנשים עירומים שגופם הוא גוף רגיל - לא רקדנים, לא נאים במיוחד, גם לא גרוטסקיים במיוחד - רק קצת כרס או רגליים קצרות, בגילים שונים. הם נושאים חפצים וכותבים מילים על הקיר שמעל ראשיהם. אלה מציינים את ארבעת מרכיבי המחול לפי בל - אור (אישה עם נורה) מוסיקה (אישה הנענית לכתובת - סטרואינסקי) גוף וחלל. ארבע הדמויות האלה בוחנות זו את זו בצורה לא ריקודית בעליל. בקטע אחד רקדן ורקדנית, אם מותר לקרוא להם כך, מושכים לעצמם בעור, מעוותים אותו ובודקים את גבולותיו, מותחים את הבשר, מציינים על הרגליים, הגב והבטן כתובות שונות.

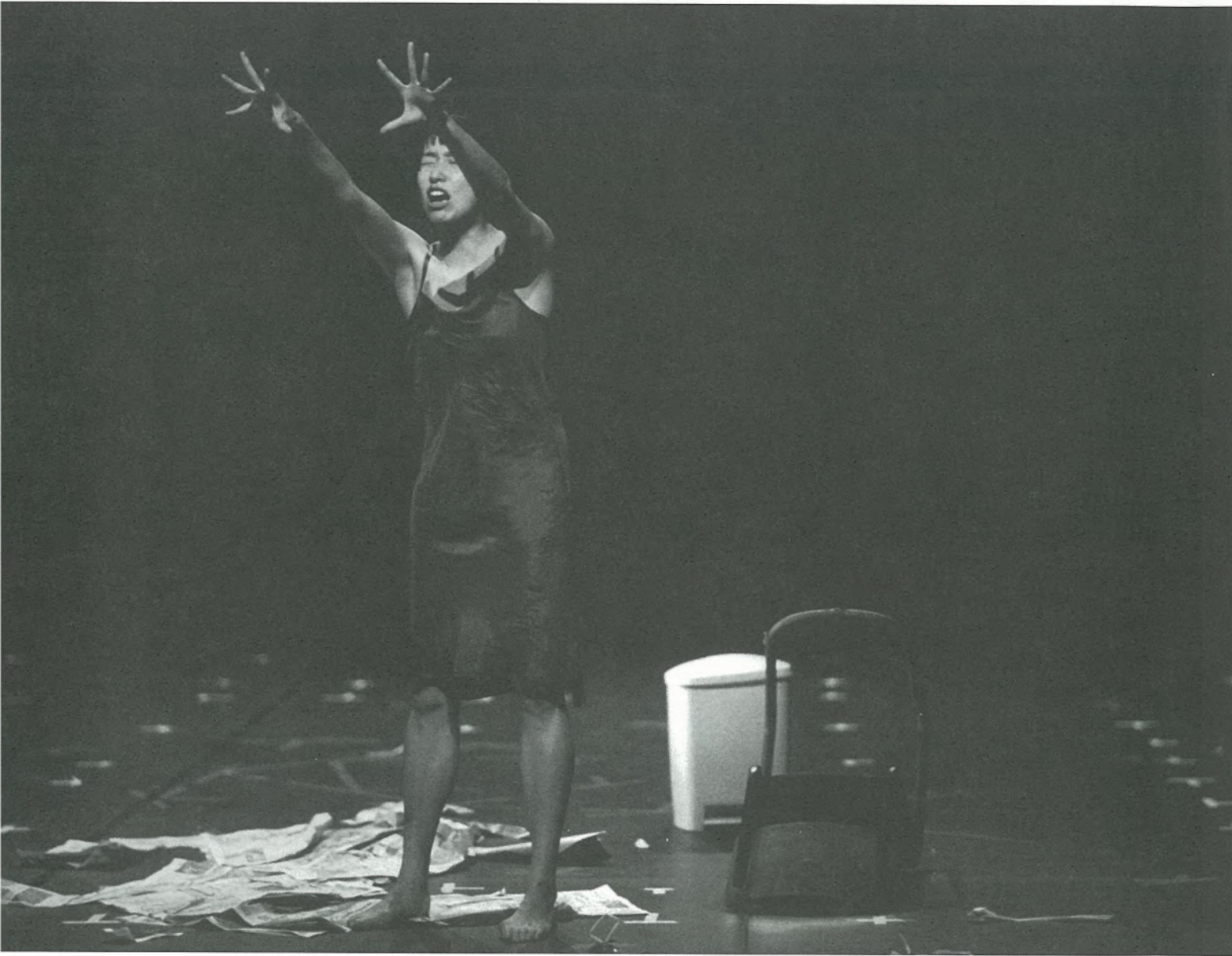
בשביל הצרפתים זו תגלית מרעישה, עבור האמריקאים, שעברו את מהפכת ג'אדסון, זה מתחבר באופן מפתיע כמו סיפור ישן, את ג'וזף בויס זה מצחיק. בעיני זו רדוקציה מעניינת, בחינה מחדש של משמעות הגוף והמחול, והתרסה נגד שימושים פורנוגרפיים, ו/או פופולריים, כמו כל תעשיית היופי והמודלים השולטים של גופניות. אך יש אלמנט של פורנוגרפיה בעצם העיסוק בגוף האומלל, ניתוקו ממי שמאכלס אותו. הדבר הבא יהיה, בתוקף הרדוקציה ושבירת ההקשרים תלויי התרבות, שיביאו מתיים לבמה. ריקוד המוות בנוסח עכשווי, סילוק המשמעות האנושית, חפץ, רהיט, והדרך אל הפאשיזם פתוחה; הגוף המת, למה לא גם הגוף המעונה, ישו ללא הנצרות. זו חירות גדולה ומפתה. בפאנל בהשתתפות פילוסופים ופסיכיאטר ואומנים שונים, דנים בגוף המדומה וזה הממשי: לפנות ערב בחצר אחת הווילות העתיקות יושבים עשרות אנשים על ספסלי גן ושימעים שיחה מרשימה על "הגוף הווירטואלי" - כל מה שאנו רואים באופן אלקטרוני, על משמעות הפורנוגרפיה והגוף "המושלם" והלא-פגיע.

התעסקות אחרת עם הסמיוטיקה והגוף היא בצורת עבודה משעשעת אחרת של גירום בל, ושמה "כתונת לוגיה" - קבוצה של בני נוער ניצבת מול הקהל: כולם לובשים חולצות טריקו עם כתובות שונות, והיחס בין הלוש לכתובות ובין כתובת אחת לשנייה יוצרת מצבים מצחיקים ומעניינים. גם כאן אין "ריקוד", מילה המתחילה להיראות מיושנת

בהקשרים המתוחכמים האלה, אך המופע מעורר מחשבה על הקשר בין המילה לגוף.

המופע המרגש ביותר של הפסטיבל, היה מופע בכורה של אנה תרז דה קירסמאכר (Teresa de Keersmaeker), עוד מחקר על הקשר שבין טקסט ותנועה, אך איזה טקסט, ואיזה תנועה? "אני אמרתי אני" של פטר הנדקה הוא רשימה ארוכה (יותר משלוש שעות) של משימות, הישגים ואיסורים. על הבמה קבוצה של רקדנים צעירים, ערמות גדולות מסודרות של חפצים יומיומיים, תזמורת קאמרית, נגן סקסופון ודיגיטי. החפצים היומיומיים מועברים במהירות מצד לצד, יוצרים מבנים, מחסומים, הנבנים ומתפרקים במהירות, ותוך כדי כך נקראים אינונטרים של מחשבות, איסורים, הפרות של איסורים והפרות סדר, חוסר יכולת להגיע לסדר, והתנועה היא הדרך היחידה לגשר על זה, במין שפה חדשה שהיא לא סדר ולא אי-סדר אלא מחוץ לשם, בהיגיון של יופי חסר חוקים מסודרים אלא כאלה שנוצרים הרגע, כל הזמן מחדש. הרקדנים של קירקסמייקר חיים על הבמה, הם שחקנים ורקדנים מחוננים והם כל הזמן הם עצמם; בני לאומים שונים, רקדנים בעלי יכולת נפלאה, הזורמים דרך הכאוס של התרבות והשליטה עד לאיבוד שליטה, עד לחירות חדשה. כמו להקת ציפורים או חרקים מעופפים, הם חוצים במהירות ובדייקנות מסלולים אחד של השני, מצטרפים לרגע לבן זוג ויוצרים שלישייה, רביעייה, רק כדי לפרק אותה שוב וליצור קיום אחר. העבודה, עם כל הכעס, היא בעצם ביטוי של סליחה למצב האנושי, גואלת אותנו מרגשי האשמה שכולנו סוחבים (לא מנגנים מספיק, לא מתעמלים מספיק, לא עובדים מספיק, לא אוהבים מספיק, לא זה ולא זה, חסרי סבלנות לעצמנו ולאחרים). איזו מחילה עצומה היתה בטקסט הזה ובאנשים הצעירים המיואשים האלה על הבמה, כמה האשמה עצמית וזריקת האשמה ומנין כל ההפרות היומיומיות (לא לצפור ולא לדרוך על הדשא ולא לעקוף מימין ולא לעשן ולא ולא) וכמה גדול הקושי להיות אנושי ובן תרבות ולא אשם. בסוף, אחרי שהצעירה הסינית מתפרעת וצועקת על הקהל וכל החפצים נזרקים והבמה מתרוקנת, עולים מן החושך צלילי השלישייה של בראהמס, ולא נותר אלא לבכות לצליל הנחמה המופלאה הזו, האומרת שלמרות הכל, החסד אפשרי.

להקת רוזס, "אני אומרת אני" מאת אן תרזה קירסמאכר, צילום: הרמן סורגלוס
Rosas Dance Company, "I Said I" by Anne Teresa De Keersmaker, Photo: Herman Sorgeloos